

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 452. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356725440/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

en Kanin kort efter springer forbi, fanger han den behændigt og kommer den i sin Pose. Det er hans Agt at forære den til Kongen for at vinde dennes Hjerter for sin Herre. Han siger nu: «Det Vildt er et Slags Sødskendebarn til mig, ja det er Verdens Gang nutildags, Slægtninge mod Slægtninge, Broder mod Broder!» Imidlertid faar han Lyst til selv at spise Kaninen, men betvinger sig og raaber: «Fy skam dig, Hinze! — Er det ikke den Ædles Pligt at opofre sig og sine Tilbøjeligheder for sine Medskabningers Lykke? Det er Endemaalet, til hvilket vi er blevne skabte, og hvem der ikke kan det — o det var bedre for ham, om hans Moder aldrig havde født ham!» — Han vil gaa, men man klapper voldsomt og raaber almindeligt Da Capo. Han maa sige det sidste Stykke endnu engang, saa bukker han og gaar med Kaninen. Tilskuerne er i den syvende Himmel af Henrykkelse, som over en Ordstrøm af Iffland.

Af ligesaa literær Natur er Satiren i Tiecks *Däumling* (Tommeliden). Den er rettet mod den antike Aandsretning i Literaturen, særligt mod Goethe. Et Æmne som Tommeliden, tildels behandlet i den græske Tragedies højtidelige Versemaal, frembød adskilligt Pudsig, idet alle Trækkene fra Middelalderens Folke-Eventyr stilledes i den antike Stils Belysning. Det hedder f. Eks. om Syvmålestøvlerne:

«Tro De mig, jeg kan se paa disse Støvler, at de stammer fra den gamle Grækeretid. Nej, nej! saadant Arbejde udfører ingen Moderne, saa sikkert, simpelt, ædelt i Tilsnittet, sandanne Sting; det er et Værk af Fidias, det lader jeg mig ikke afdisputere. Se kun engang, naar jeg stiller den ene saaledes hen, hvor op-højet, plastisk den staar i stille Storhed; ingen Overflod, intet Broderi, ingen gotiske Bisager, Intet af den romantiske Sammen-blanden i vore Dage, hvor Saal, Læder, Klapper, Folder, Sværte, Voks, Alt maa bidrage til at frembringe Mangfoldighed, Glaas og et blændende Væsen, der ikke indeholder noget som helst Idealt. Nutildags skal Læderet glinse, Saalen knirke, naar man træder, elendigt Rimeri, som de Gamle ikke kendte.» Der forekommer nogle af Goethes Yndlingsord i denne mere spydige end vittige Beskrivelse.

Vittigst forsvarer Tieck sig imod Beskyldningen for overdreven Følsomhed. Moderne Beundrere af Prosper Mérimée kan be-tragte Satiren som rettet mod dem. Tieck hævner sig paa sine Kritikere ved at lægge deres Indvendinger i Munden paa Leid-

gast, en Menneskeæder, der lige er kommen hjem, har lugtet Menneskekød og nu beslutter at spise Tommeliden og alle dennes Sædskende til Frokost næste Morgen. Foreløbigt skal de bringes op paa Loftet. «Naar blot ikke Jere egne tre Smaa vaagner!» indvendes der. «Hvorfor?» «For saa er de fremmede Børn sandelig ikke sikre. Jeres er saa forhippede paa Menneskekød, at de nylig nær havde suget Blodet ud af mig selv.» «Er det muligt? den Forstand og Dannelse havde jeg ikke tiltroet dem.» Hans Kone græder. «Kone, lad være med den Følsomhed. Jeg kan ikke udstaa den blødagtige Opdragelse; alle disse Fordomme, al denne Overtro og dette Sværmeri har jeg bestandig afskyet; ægte djærv Natur det er min Sag.»

I hvor mange Retninger denne Satire nu saaledes end gaar, saa er den dog i alle Retninger literær. Ud over Literaturen og ind paa Livets Omraade naaer den aldrig. Ifliand og Kotzebue, den højtravende antike Stil og den spidsborgerligt indskrænkede Kritik, *Tryllestøften's* Tekst og Nicolais Rejsbeskrivelser, det lærde Pedanteri og Literaturtidenden, det er de stadige Syndebukke.

Engang imellem er det for at ramme Oplysningen og dens Tilbehør nødvendigt at røre ved andre Magter. Saaledes kommer Kongen i *Den besløvede Kat*, som sætter Hof-Videnskabsmanden paa lige Trin med Hofnarren, lever for Paradetjenesten, fryder sig ved at høre Astronomiens store Tai remses op, og giver hele sin Yndest til Gengæld for en velsmagende Kanin — ganske vist ikke til at stille Kongemagten i det fordelagtigste Lys. Men dette er sket halv tilfældigt. Naar Loven her i Stykket kaldes «Popanz» (Skræmmebillede, Bussemand), der som Mus maa krybe i et Muschul og bliver ædt af Katten, og naar Hinze kort efter raaber: *Leve tiers état!* (Tredjestand) da er dette et godt Eksempel paa det egenlige romantiske Vaas, fuldstændigt meningsløst, Slag i Vandet efter Ingenting. — Kun i et eneste Stykke fra Tiecks Ungdom *Hanswurst som Emigrant* er der et Glimt af politisk Satire; thi Hanswurst er her ingen Anden end Prinsen af Artois som Emigrant og fattig Stymper, der maa ride paa sin Tjeners Ryg i Mangel af Ridchest. Men dette Stykke blev hele Tiecks Liv igennem utrykt.

Man forstaa derfor let, at Kotzebues Forsøg paa ad politisk Vej at ramme Tieck maatte mislykkes. Da han i Aaret 1802 havde opnaaet Adgang til Hoffet, stræbte han at hævne sig